

JUSTIITS- JA DIGIMINISTEERIUM

Kaitseministeerium
info@kaitseministeerium.ee

Teie 25.03.2025

Meie 17.04.2025

nr 5-1/25/5, KAM/25-
0308/-1K
nr 8-1/2819-2

Kaitseväeteenistuse seaduse muutmise ja sellega seonduvalt teiste seaduste muutmise seaduse eelnõu koostöölastamine

Austatud minister

Kaitseministeerium on saatnud Justiits- ja Digiministeeriumile koostöölastamiseks kaitseväeteenistuse seaduse (KVTS) muutmise ja sellega seonduvalt teiste seaduste muutmise seaduse eelnõu. Justiits- ja Digiministeerium koostöölastab eelnõu järgmiste märkustega.

1. Varasemas eelnõu versioonis (mis käis Justiitsministeeriumis koostöölastamisel suvel 2024), oli välja pakutud regulatsioon, mille kohaselt sõlmiti vabatahtliku teenistujaga tähtajaline tööleping. Justiitsministeerium esitas muu hulgas märkuse selle kohta, et ei ole arusaadav, milline on vabatahtliku teenistuja staatus. Ei olnud selge, milliseid Kaitseväe (KV) ülesandeid vabatahtlik teenistuja täitma hakkab. Nüüd on eelnõus asendatud tähtajaline tööleping halduslepinguga. Juhime tähelepanu sellele, et tegemist ei ole tavapärase halduslepinguga, sest tekib alluvussuhe KV ja isiku vahel (vt halduskoostöö seaduse (HKTS) § 3 lõiked 1 ja 3). HKTS § 3 lg 3 kohaselt seisneb haldusülesande täitmine haldusülesannete täitmisel väljaspool töö-, teenistus- või muud alluvussuhet riigi või kohaliku omavalitsusega ning valitsusasutuse või valla või linna ametiasutuse või organi teostatavat teenistuslikku järelevalvet. Eelnõu kohaselt allub isik KV korraldusele ja juhtimisele, tema üle saab kohaldada distsiplinaarvõimu. Seega tekib alluvussuhe. Arvestades, et tekib alluvussuhe, siis jääb omakorda ebaselgeks, miks on vaja luua uus teenistusliik (sh luua hulgaliselt uut regulatsiooni), kus isik allub klassikalises mõttes KV juhtimisele ja saab palka ehk on nagu ametnik. Lisaks jääb ebaselgeks, milles seisneb vabatahtlikkus.

See, kas isik peaks olema ametnik, sõltub ülesannetest, mida ta täitma asub. Kui on tegemist vaid koolitusega, siis see ei ole avaliku võimu teostamine ja seda saaks teha ka muus vormis (tööleping, teenuse osutamise leping). Kui on n-ö ametniku ülesanded (ehk avaliku teenistuse seaduse (ATS) § 7 lõikes 3 nimetatud ülesanded, sh riigikaitse, riigi julgeoleku tagamine), kuid on mingid erisused, mis peaksid tema puhul olema teisiti reguleeritud, on võimalik kaaluda erisätteid nende küsimuste osas. Näiteks, kas on vaja näha ette erisus reservist võetava isiku puhul karjäärisüsteemi ja astmete, nõuete, palga, tagatiste vms osas või nt eriregulatsiooni selles osas, et saaks isiku võtta reservist, tähtajaliselt, nt ilma konkursita vms.

2. Varasemalt on Justiitsministeerium tervisenõuetele vastavuse hindamisega seotud muudatuste kohta märkinud, et tegemist on vabatahtliku teenistusega ning tervise

infosüsteemist tervises seisundi hindamiseks andmete päring peab toimuma üksnes nõusoleku alusel. Koostaja on selgitanud, et tegevteenistusse võtmisele ja vabatahtlikusse teenistusse võtmisel on erinevad tingimused. Kui tegevteenistusse asumisel tuleb isikul läbida tervises seisundi hindamine, siis vabatahtlikule teenistujal seda nõuet ei ole ja teenistusse võtmisel lähtutakse tema viimasest tervises seisundi hindamise tulemusest. Kuna vabatahtlik teenistuja on kaitseväekohustuslane, toimub tema tervises seisundi hindamine KVTS § 26¹ alusel ja korras.

Justiits- ja Digiministeerium ei nõustu sellise selgitusega. Tegemist ei ole kaitseväekohustusega isikuga. Antud juhul astub sellesse positsiooni isik vabatahtlikult ning talle ei saa kohalduda tervise infosüsteemist andmete saamiseks sama õiguslikku alust, võttes arvesse, et nõusolek kaotati kaitseväekohustuslastel selle põhjendusega, et see on riigikaitse kohustus, millest keelduda ei saa. Need põhjendused ei ole antud juhul asjakohased. Tervise infosüsteemist andmete saamiseks tuleb vabatahtlikult küsida nõusolekut ning kui ta seda ei anna, siis võib ta vajalikud andmed ka ise esitada või tuleb ta suunata tervisekontrolli. Märkuste tabelist nähtub, et sama märkuse on teinud ka Sotsiaalministeerium – kui tervisenõuetele vastavuse kontroll eeldab juurdepääsu tervise infosüsteemi, tuleb lähtuda juurdepääsu andmisel rakendatud põhimõtetest. Vabatahtlike puhul eeldab see nõusolekut (KVTS § 14 lg 6, sarnasus tegevvälalastega). **Justiits- ja Digiministeerium jääb selle seisukoha juurde, et juurdepääs tervise infosüsteemi andmetele peab vabatahtlike puhul toimuma nõusoleku alusel.**

3. **Eelnõu § 1 p 8** – KVTS § 39 täiendamine lõigetega 6 ja 7. Lõige 7 sätestab, et Kaitseressursside Ametil on õigus nõuda lisadokumente, aga lõikest 6 ei selgu, milliseid dokumente/andmeid taotlusega esitama peab. Seaduses tuleb välja tuua töödeldavate isikuandmete kategooriad. Märkuste tabelis toodud selgitus ei ole meie jaoks piisav.
4. **Eelnõu § 1 p 10** – seletuskirjas on sätte selgituses viidatud, et ajateenijale võib taotleda riigis aladusele juurdepääsu õigust isiku nõusolekut küsimata. Selgitust on täiendatud viitega riigis aladuse ja salastatud välisteabe seaduse (RSVS) § 30¹ lahendusele, mis peaks edaspidi katma ka ajateenijatele riigis aladusele juurdepääsu õiguse taotlemist. Juhime tähelepanu, et RSVS-is KV jaoks loodud julgeolekukontrolli erand (§ 30¹ s.o sõjaväelise auastmega sõjaaja ametikohale nimetatud kaitseväekohustuslased) eeldab siiski isiku teavitamist kontrolli kavatsusest (lg 3) ning isikul on õigus kontrollist keelduda. Seega ei ole kohane selgituses rõhutada ajateenija kontrollimist ilma tema nõusolekuta. Ilma isiku nõusolekuta viiakse kontroll läbi erandina ajakriitilisuse kaalutlusel üksnes teatud olukordades (lg 5, nt kõrgendatud kaitsevalmidus, erakorraline seisukord, sõjaseisukord). Eelnõus ei ole piisavalt kajastatud viidatud muudatusega kaasnevad mõjud rakendusasutusele (laieneb märkimisväärselt nende isikute ring, kellele julgeolekukontrollle tehakse). Palume seletuskirja vastavalt täiendada.
5. **Eelnõu § 1 p 20** – oleme palunud oma varasemas tagasisides eelnõu täiendada nõuetega, millele vabatahtlik teenistuja peab vastama. Märkuste tabelis on selgitatud, et peamisteks nõueteks on isiku sõjaväelise väljaõppe tase ning teenistusse võtmist välistavate asjaolude tuvastamine. Oleme seisukohal, et see peab nähtuma ka seadusest. Vastasel juhul ei ole arusaadav, milliseid isikuandmeid vabatahtliku teenistuja teenistusse võtmise hindamisel on lubatud töödelda. Palume KVTS § 80¹⁵ täiendada viitega §-is 80¹⁶ sätestatud tingimustele, et oleks selgelt arusaadav, millistesse raamidesse jääb isikuandmete töötlemine teenistusse võtmise hindamisel.

Loodava § 80¹⁶ lg 2 p 3 kohta – hetkel on loetelu lahtine, mis on see muu välistav asjaolu. Paragrahvis peaks olema ammendavalt välja toodud tingimused, millele isik peab vastama. Samuti ei ole eelnõu täiendatud andmetega, mida isik peab taotlusega esitama.

6. **Eelnõu § 1 p 20** – märkuste tabelis on selgitatud, et reservis olevale isikule saab nõusoleku alusel teha otsepakkumisi vabatahtlikult KV ülesannete täitmisele kaasamiseks. Esmalt palume selgitada, kus see täna seaduses sätestatud on. Hetkel sellist võimalust eelnõust ei nähtu. Palume eelnõu siinkohal täiendada.

Lisaks ei saa nõustuda, et juhul, kui isik on andnud nõusoleku saada otsepakkumisi, kaasneb sellise nõusolekuga ka õigus isikuandmete töötlemiseks vabatahtliku teenistuse korraldamiseks. Juhul, kui isikule on tema nõusolekul otsepakkumisi edastatud, ja ta pakkumisega nõustub, peab ta tegema taotluse teenistusse astumiseks ning sellisel juhul toimub edasine andmetöötlus teenistuse korraldamiseks KVTS-is sätestatud seaduslikul alusel, mitte isiku nõusoleku alusel. Nõusolek on üksnes otsepakkumiste saamiseks.

7. **Eelnõu § 5 p 1** – RSVS § 20 lõiget 2 täiendatakse pärast sõna „asendaja“ tekstiosaga „, Kaitseväes Kaitseväge juhataja või tema poolt määratud struktuuriüksuse ülem“. Sellisel täiendamisel ei ole lõike esimese lause sõnastus enam arusaadav (ehk keda regulatsioon peaks katma). KV erisus peaks olema selguse huvides eraldi lausena välja toodud, st selgesõnaliselt kirjas, kes KV-s saab riigisaladuse kaitset korraldava isiku, asendaja ja vajadusel selleks moodustatud struktuuriüksuse määrata.
8. **Eelnõu § 5 p 2** – RSVS § 20 lõiget 3 täiendatakse pärast sõna „juhile“ sõnadega „või tema volitatud isikule“. Edasivolitamise õigus eelnõus esitatud kujul annaks endiselt mistahes asutuse juhile või selle juhtorganile võimaluse volitada vajadusepõhiselt ükskõik millise isiku selles töötlevas üksuses lõikes 3 nimetatud nõuet katma. Arvestades RSVS vastava sätte eesmärki (alluvussuhe salastatud teabe valdkonna vastutuse ja kontrolli tagamiseks) ja laia kohaldamisala (kõik töötlevad üksused), soovime, et erand ümber sõnastaks. Erandit on soovitud KV kui suure organisatsiooni põhiselt ja nii tuleb see ka sõnastada. Vajadusel saab võtta eeskujuks RSVS § 13 lg 3 p 11 loogika – KV-s erandina KV juhataja või tema volitatud (struktuuriüksuse) ülem. Võrdluseks, et ministeeriumi puhul on seadusandja määranud lõikes 3 sõnaselgelt, et ministeeriumis peab riigisaladuse kaitset korraldava isik või vastav struktuuriüksus alluma vahetult kantslerile.
9. **Seletuskirja 1. osa** – seal on kirjas, et eelnõu seadusena vastu võtmiseks on vajalik Riigikogu poolthääle enamus. Selline väide on väär, sest kaitseväge korralduse seaduse muutmise (eelnõu § 4) on Eesti Vabariigi põhiseaduse (PS) § 104 lg 2 p 17 mõistes rahuaaja ja sõjaaja riigikaitse seaduse endine sisu. Seega on vajalik Riigikogu koosseisu hääleteenamus (PS § 104 lg 2 p 17 järgi).
10. Eelnõusse on lisatud pärast eelmist kooskõlastusringi uusi muudatusi, mille mõju ei ole seletuskirjas hinnatud. Palume seletuskirja mõjuanalüüsis hinnata punktide 1 (kaitseväekohustustase või kaitseväekohustust võtta sooviva isiku terviseandmete edastamine tervise infosüsteemi) ning punktidega 21, 22 ja 23 (tegevvälalise sõjaväelise auastmega ametikoha ametiaja muutmise tähtajaliseks) avalduvat mõju.
11. Palume arvestada ka käesoleva kirja lisades esitatud eelnõu ja seletuskirja failis jäljega tehtud normitehniliste ja keelemärkustega ning märkustega eelnõu mõju kohta.

Lugupidamisega

(allkirjastatud digitaalselt)

Liisa-Ly Pakosta
justiits- ja digiminister

Lisad:

1. Eelnõu fail Justiits- ja Digiministeeriumi märkustega
2. Seletuskirja fail Justiits- ja Digiministeeriumi märkustega

Markus Ühtigi 51914873
Markus.Yhtigi@justdigi.ee

Kristel Niidas
Signe Reinsalu
Monika Tappo
Birgit Hermann
Aili Sandre